

הצלבנים חוזרים

מדי קיץ, בחום הארץ-ישראלי הלוהט, הם עוטים שריון כבד, חרבות וציוד שתפרו במיוחד, ויוצאים לשחזר את הקרב בקרני חיטין, שבו איבדו הצלבנים את השליטה בארץ הקודש לטובת המוסלמים. זהרה רון ליוותה את הצלבנים המודרניים ולמדה מהם איך צריך לחוות אירועים היסטוריים

ניז'ניק הוא מומחה לארכיאולוגיה מקראית, וכיום עובד על דוקטורט שעוסק בארכיאולוגיה של ימי הביניים. לשם פרנסה הוא גם מנחה תיירים בארץ. ניז'ניק הוא גם ראש "מועדון ממלכת ירושלים", חבורה של חובבים רציניים של ימי הביניים, שמקדישה את עצמה לחקר הצלבנים ולשחזור אורחות חייהם וקרבותיהם, במאמץ להגיע לדיוק היסטורי נאמן ככל הניתן.

גסין הוא ראש "מועדון האבירים הירושלמי לקשתות מסורתיות", החוקר את המסורות ואת שיטות הירי בתקופות שונות ואצל עמים שונים. לפרנסתו הוא עובד במוזיאון הפעיל "עין יעל" בירושלים, שמשחזר את אורחות החיים בארץ ישראל בימי קדם ומציג אותם. הוא מנחה קשתים באמנות החץ והקשת בנוסח המזרחי, ובנפחיה של עין יעל גם מחשל חצים, חלקי שריון ואבזמים, לפי מודלים אמיתיים מימי הביניים.

מדי שנה, בתאריך הקרב המקורי, יוצאים השניים בראש כמה עשרות אנשים לשחזר את קרב קרני חיטין. חלקם חברי מועדונים הפעילים לאורך כל השנה בערים שונות בארץ, מנתניה ועד אשדוד, ומתאמנים באופן סדיר בסיוף ובקשתות. הצלבנים הם הסייפים, המוסלמים הם חברי מועדון הקשתות. לא כולם לוחמים; יש גם אורחים, כמו ארתור ביורק שמגלם כומר ("אני מדקלם פסוקים בלטינית, שולח את המתים ואת הפצועים לעולם הבא ועושה לחיילים שיחות מוטיבציה"), או המוזיקאי של החבורה המנעים להם את הזמן בנגינה, בין היתר גם בחמת חלילים.

המפגש עם האבירים הנוצרים והקשתים המוסלמים נקבע לשעת צהריים. הטמפרטורות מזוהרות הממוזגות היו יותר משלושים מעלות - לא בדיוק מזג האוויר לשריון טבעות, מגפיים וקסדת מתכת. אבל הצלבנים לא עשו לעצמם הנחות. הם עטו על עצמם ציוד במשקל של כעשרים קילוגרמים בחום הכבד של יולי, ויצאו להכות במוסלמים, ממש כמו הצלבנים המקוריים, אלה שהפסידו בקרב על ארץ הקודש לסלאח אדין וצבאו, בדיוק השבוע לפני 827 שנה. יש הרואים בתלבושת הזו לא רק את אחת הסיבות למפלה המוחצת, אלא גם מטאפורה לאי-השייכות של הצלבנים לאזור. הם היו אירופים בני המאה ה-12, וככאלה היו שבוים בקונספציות לגבי מהו הלבוש הנכון ביותר לקרב, גם בקיץ המזרחי תיכוני.

סלאח אדין בדיוק מסיים להתלבש. הבגדים שלו מתאמים הרבה יותר לאקלים ולאזור - שרוליו כותנה ארוכים ורקים יחסית, צעיף שעוטף את הראש. לרגליו הוא עוטה מגפי עור עד הברכיים. "למה מגפיים בחום הזה?", אני שואלת אותו. "תתפלאי", הוא משיב, "זה דווקא נוח מאוד. אנחנו הרי רוכבים על סוסים. לא רק אנחנו מויעים בחום הזה, גם הסוסים. את יודעת כמה לא נעימה זיעה של סוס על רגל השופה?".

סלאח אדין, מנהיג המוסלמים, הוא יבגני גסין. רנו דה שאטילון (Renaud de Châtillon), המנהיג מהצר הצלבני, הוא גנאדי ניז'ניק, שניהם בראשית שנות ה-40 לחייהם.

הנאמנות לפרטים ולרוח התקופה היא בה גדולה, שהמשתתפים מקפידים לא לכלול בארוחות שום דבר מאכל שלא היה בנמצא במאה ה-12, כמו תירס, עגבניות, בטטה או קישוא, שהגיעו לאירופה רק במאה ה-15, אחרי גילוי אמריקה

גנאדי ניז'ניק. מתוך העניין האקדמי בקרב המפורסם החליט לבדוק את השטח במו רגליו צילום: אלון רון

בקרב המצטרפים למסע השנתי יש גם המגיעים רק לאירוע הזה, ונעלמים אחר כך עד לשנה הבאה, וגם סתם אורחים שבאים לצפות (באתר האינטרנט של האירוע, <http://horns-hattin.com/he> מתוארים המסלול והקורות לאורכו שבהן ניתן לחבור ללוחמים).

רבים מהפעילים הם יוצאי ברית המועצות לשעבר, וחלק מהפעילות מתבצעת ברוסית מטעמי נוחות, אך ישנם גם ישראלים ותיקים ועולים ממקומות אחרים. השנה יצטרפו למסע ולקרב גם אורחים ממועדונים בחו"ל. אתר האינטרנט מופעל בהתאמה בעברית, באנגלית וברוסית.

למה דווקא יוצאי ברית המועצות לשעבר נמשכים לפעילות הזאת? הם טוענים שאינם יודעים, ומשערים שהדבר נעוץ באופייה של תרבות הפנאי ברוסיה, והחיבה שנוטים אנשי המגזר להיסטוריה. השחזור עצמו כולל מסע בן יומיים – חלק מהמשתתפים עושים אותו על-גבי סוסים ורובם כרגל – בעקבות המסלול המקורי שעשו הצלבנים בשנתם 3' וב-4 ביולי 1187. הם יצאו ממעינות ציפרי לכיוון טבריה, עד שהגיעו לקרני חיטין, הר נמוך בעל שתי בליטות, שם התרחש הקרב ההיסטורי. כל התהליך כולו – המסלול המסע, דרך הכנת הציוד, הביגוד, ההנעלה, האביזרים וכלי הנשק – כולם נאמנים לרוח המאה ה-12 ומישמים בשטח על בסיס מחקרים היסטוריים על התקופה.

שיטה עתיקה של ניסוי וטעייה

לניז'ניק חשוב מאוד להסביר שלא מדובר בכמה חבר'ה שמתחפשים בתלבושות תיאטרון ומנפנפים בחרבות. האירוע שלהם הוא מה שנקרא Living History, שחזור היסטורי חווייתי, שנעשה על בסיס קריאה ולימוד במקורות היסטוריים גרועים. הנאמנות לפרטים ולרוח התקופה היא כה גדולה, שהמשתתפים מקפידים לא לכלול בארוחת שום דבר מאכל שלא היה בנמצא במאה ה-12, כמו תירס, עגבניות, בטטה או קישוא, שהגיעו לאירופה רק במאה ה-15, אחרי גילוי אמריקה. גם טבק, שוקולד וקפה מחוץ לתחום מאותן סיבות. הבישול נעשה בסירי ברזל על אש, כמו בימים ההם, ובמקום בבישולים של מים מינרליים יצטיירו המשתתפים כמימיות מחומרים אותנטיים שייצרו בעצמם.

גולת הכותרת היא כמוכן הבגדים והנשק, שאכן נראים מרשימים ביותר. את התלבושות מכינים חברי המועדון בעצמם, כולל ייצור הבר עצמו באריגה ידנית בגול. ניז'ניק מספר שהוא, שלא

אימונים בעין יעל (בתמונה העליונה מימין: יבגני גסין במרכז, כשהוא מגלם את סלאח א'דין). הצלבנים באים ממועדון הסייפים, המוסלמים ממועדון הקשתים

השחזור עצמו כולל מסע בן יומיים בעקבות המסלול המקורי שעשו הצלבנים. כל התהליך כולו – כולל הכנת הציוד, הביגוד וכלי הנשק – נאמן לרוח המאה ה-12 ומישמים בשטח על בסיס מחקרים היסטוריים על התקופה

ידע אפילו לתפור כפתור, השתכלל באריגה עד כדי כך שפטר לאשתו שמלה. אפילו את התחונות שהוא לובש ארג בעצמו, וכמו כל דבר אחר בשחזור היסטורי – נאלץ ללמוד בשיטה העתיקה של ניסוי וטעייה. מצידים היסטוריים הוא ידע איך אמורים להיראות תחתונות ימיביניים, אבל מאיזה חומר אמורים לארוג אותם ומאיזה חוט? חוגג הראשון שחיוך היה מבר גס מרי, שראויים אולי לאיכר, אבל לא ללוחם שיושב על גב סוס במשך שמונה שעות. בתום הרכיבה המפרכת לימדו אחוריו של ניז'ניק את בעליהם שיעור מאלף בהיסטוריה חיה. "רק כשהיים את הרברים וחווים אותם אפשר להבין את התקופה לעומק", הוא אומר. "לא במקרה האיכר והאציל לבשו תחתונות מאריגים מסוגים שונים".

תחילת הסוף | מה קרה בקרב קרני חיטין

קרב קרני חיטין התקיים ב-4 ביולי 1187, בין הצלבנים מממלכת ירושלים הנוצרית בראשותו של המלך ג'י דה ליוויאן, ובין המוסלמים בהנהגתו של סלאח א'דין, שאיחד לראשונה את השבטים הערביים שלחמו זה בזה והיו כה מפורדים ומסוכסכים, עד כי לפעמים אפילו כרתו בריתות צבאיות עם ממלכת ירושלים כנגד נסיכויות מוסלמיות אחרות. הצבא הצלבני התכנס למועצת מלחמה בציפרי שבגליל ב-2 ביולי, ויצא לכיוון טבריה הצלבנית שהייתה תחת מצור מוסלמי וביקשה סיוע. ב-3 ביולי יצאו הצלבנים לדרך, וניסו להגיע לטבריה בדרך עוקפת, בעיקר מתוך תקווה להגיע מים להשקיית הצבא והסוסים. אבל נחל יבנאל היה בשליטה מוסלמית, ומרגע שעובו הצלבנים את מעיינות ציפרי, הם סבלו ממחסור קשה במים.

מוג האוויר החם של ארץ ישראל בחודש יולי הכביד עליהם, ושריוני הברזל שלבשו לא הקלו על המצב. בנוסף, הצית סלאח א'דין אש בקוצים ובשדות שסביב קרני חיטין, והעשן והחום שגרמה האש הקשו על הצלבנים עוד יותר. הצבא הצלבני היה מקצועי, מנוסה וממושמע, אבל בקרב הזה סירבו הרגלים להישמע לפקודות, וזה היה אחד הגורמים לתבוסה הנוצרית. התרופפות המשמעת נגרמה, בין היתר, בגלל המחסור במים, גודל הכוחות המוסלמים והתנאים הקשים שאליהם נקלע הצבא הצלבני. הקרב הסתיים בניצחון מכריע של המוסלמים. המפלה הייתה כה גדולה, שהייתה בעצם תחילת הסוף של ממלכת הצלבנים בארץ ישראל.

בשלב ראשון, מסביר ניז'ניק, צריך להחליט מי אתה: נוצרי? מוסלמי? לוחם? אורח? איש דת? כובסת? בשלב שני יש להתעמק בכתבים ובאזורים של התקופה ובממצאים ארכיאולוגיים מהמאה ה-12, כדי לגלות איך הרמות היו לבושה ואילו אביזרים היא צריכה. טל רמתי, למשל, סטודנטית בת 22 לעיצוב, בחרה לה רמות של כובסת, כדי שתוכל ללבוש שמלה פשוטה ולא בגד רשמי לא נוח של אצילה. השינוי בהופעתה כה חריף מרגע שהיא עוטה את שמלת הכובסת שלה ומכסה ראשה בצעיף, שלא ניתן להכיר בה את הצעירה בטיישרט שהגיעה לאתר זמן קצר קודם לכן. רמתי מאשרת שהשינוי שחל בה קיצוני במיוחד, ומספרת שאנשים שבילו איתה יומיים בשטח במסע חיטין של השנה שעברה לא זיהו אותה אחר כך ברחוב.

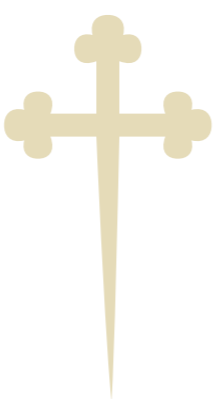
בשלב הבא צריך לברוק אם אתה יכול לייצר את הפרטי בעצמך ברמה סבירה, ואם לא – לפנות למומחה, בארץ או בחו"ל, שיעשה את זה בשבילך. יש לא מעט מועדונים דומים כאלה של Living History, שמתקשרים בינם לבין עצמם בפורומים באינטרנט. מבין הכוחות המקומיים המומחים לאריגה ולמלאכות יד היא ילנה, רעייתו של ניז'ניק. היא מלמדת את האחרים, ואפילו מעבירה חוג לילדים. שתי הבנות של ניז'ניק, תאומות חמודות בנות 6, מתרצצות בשטח בשמלת פשתן שארגו בחוג וכיפות מריאבליות לראשן.

ישנם כאלה המתמחים בלבוש צבאי: מיכאל חורוש, סטודנט להנדסת חשמל, עובד עם עור, ומייצר חגורות, נדן לחרב, אשפות חצים ועוד. את הקסדות ושאר אביזרי המתכת מתחזקים ומשמנים בשמן פשתן, ולא חלילה בשמן תירס או קנולה, שלא היו אז בנמצא. את החצים, את הסכינים ואת עבודות המתכת הקלות מחשלים חברי המועדון בהדרכתו של גסין בנפחיה של עין יעל, שהוא מוזיאון פעיל לשחזור מלאכות קדומות ומחזיק סדנאות מלאכה מסוגים שונים. חרבות ושריונות הם נאלצים לקנות בחו"ל, משום שהכבשן שלהם קטן מדי, וגם אין להם עדיין די ניסיון בחישול חרבות.

הייצור הידני לא נתפס בעיניהם כטרחה אלא כחלק מהעניין. התברר יושבים להם בנחת בצל ומנהלים דיונים על סוגי חוטים שמתאימים לחגורות ולרצועות עור לשרוכים, ועל חומרים מומלצים כאלה ואחרים. ניז'ניק אומר שזה חלק מהקסם. כשאני שואלת אותו מה נותן לו העיסוק הזה, הוא מסביר המשמעת נגרמה, בגלל המחסור במים, גודל הכוחות המוסלמים והתנאים הקשים שאליהם נקלע הצבא הצלבני. הקרב הסתיים בניצחון מכריע של המוסלמים. המפלה הייתה כה גדולה, שהייתה בעצם תחילת הסוף של ממלכת הצלבנים בארץ ישראל.

(ליד 4)
חברי המועדון מנסים לקושש להם תמיכה וחסויות, שכן החוצאות הן עצומות. רבים מהם לוקחים הלוואות כדי לקיים את המסע. "היומיים האלה עולים לנו כמו נסיעה משפחתית לחו"ל, אבל אנחנו עושים את הנסיעה הזו בארץ", אומרים ניז'ניק וגסין

ההקבלה בין מדינת ישראל לצלבנים פופולרית מאוד בתעמולה הפלסטינית, שאוהבת להציג את הצלבנים כנמע זר במרחב, כמו ישראל. כמורה, כבשו הצלבנים את הארץ בשורה של ניצחונות צבאיים מזהירים, שנתמכו כלכלית ופוליטית על-ידי העולם המערבי-נוצרי

1.psd	45%
3.psd	12.9%
4.psd	10.2%
5.psd	10.2%
7.psd	12.5%
8.psd	13.8%
a.psd	115.8%
b.psd	45%
c.psd	84.8%
G-dates left.txt (2)	
G-dates right.txt (2)	
head.psd	100.8%

קרני חיטין, מאז ולתמיד הקרב ההיסטורי נותר משמעותי גם היום

קרני חיטין הוא סמל רב משמעות שנצרב בתודעה של שני הצדדים. עבור הנוצרים זוהי טראומה: אבדן החוקה על ארץ הקודש, התמוטטותה של ממלכת ירושלים הצלבנית, קריסה כמעט מוחלטת של הצבא הצלבני. מי שלא נהרג - נשבה, כולל המלך גי דה ליוינאן, רנו משאטיון, מפקד המסדר הטמפלרי ואחרים. השבויים הפחות מיוחסים נמכרו לעבדות. רבים מהאבירים שנכנעו נרצחו בדם קר, בהוראתו של סלאח א'דין. את רנו משאטיון הוציא א'דין להורג במו ידיו, סצנה שחברי מועדון השחזור ההיסטורי שמחים לחזור עליה מדי שנה, ולהציג את ראשו הערוף על מוט.

בצד המוסלמי העלה הניצחון את סלאח א'דין לדרגת סמל לאומי שלא נס ליחו עד היום. שמו מוזכר לעיתים קרובות בנאומים ובמאמרי דעה בעולם הערבי. מנהיגים עם שאיפות פאן-אסלאמיות או כאלה שהתנגדו למערב, כמו נאצר, סדאם חוסיין וכן לאדן, השוו עצמם אליו, ואת הצד שכנגד, המערב (בעיקר ארצות הברית וישראל) לצלבנים. גם בתעמולה פלסטינית מככבים סלאח א'דין וקרני חיטין. אחד מגדודיו של צבא ההצלה של קאוקג'י שנלחם נגד מדינת ישראל ב-1948 נקרא בשם חיטין, וזה אינו הגדוד היחיד במדינת ערב שנקרא כך.

ההקבלה בין מדינת ישראל לממלכת ירושלים הצלבנית פופולרית מאוד בתעמולה הפלסטינית, שאוהבת להציג את ישראל כנטע זר במרחב, כמו הצלבנים. כמוה כבשו הצלבנים את הארץ בשורה של ניצחונות צבאיים מזהירים, שנתמכו כלכלית ופוליטית על ידי העולם המערבי-נוצרי. הם היו אמנם בנחיתות מספרית, אבל היה זה צבא קטן וחכם. בשיאה השתרעו שטחיה מאילת ועד ללבנון, לסוריה ולעבר הידרן של היום. היא החזיקה מעמד כמאה שנה, אך בסופו של דבר הובסו הצלבנים וגורשו מכאן בחזרה לאירופה.

הצלבנים עצמם עשו את ההקבלה בינם לבין בני ישראל התנ"כיים (לא שזה הפריע להם לשחוט את הקהילה היהודית בירושלים באכזריות שקשה לתאר), וכשהגיעו לירושלים סבבו את חומותיה שבע פעמים, בתקווה שחומותיה יפלו מעצמן.

עם זאת, התמונה מורכבת יותר. כעבור כמה דורות של חיים בממלכת ירושלים, צאצאיהם של אותם צלבנים היו כבר אחרים לגמרי. הם נטמעו במרחב הרבה יותר ממה שנהוג לחשוב, וגם היחסים ביניהם לבין היהודים והמוסלמים השתנו. בשנים שעשו במזרח נחשפו הצלבנים לתרבות, לידיע, להתפתחויות המדעיות ולסובלנות של המזרח התיכון, שהיה מפתח הרבה יותר מאירופה הפנאטית והבורה דאז. הם למדו את שפות המקום ואת מנהגיו, ולימודים אלה הניבו גם הערכה כלפי אויביהם. על אף שהצלבנים נלחמו במוסלמים בלהט, שרדו ביניהם גם יחסי כבוד, סובלנות והערכה הדדית מפתיעים.

אחד הסיפורים הממחישים זאת הוא דיווחו של הדיפלומט הדמשקאי אוסאמה אבן מונקיד, ששירת את סלאח א'דין, ורבים מסיפוריו מאירים היבטים בלתי צפויים במערכת היחסים שבין ה"פרנקים" (הנוצרים) ליושבי הארץ. בביקורו בירושלים כיבדו אותו הצלבנים הטמפלרים בזכות להתפלל בכנסייתם, מסגד לשעבר, כשפניו מורחה לעבר מכה. לכנסייה נכנס לפתע טמפלר צעיר, והניף חרב על מה שגראה לו כחילול קודש. הטמפלרים האחרים הגנו על המוסלמי מפני בן מסדרם, והתנצלו בפני אבן מונקיד ש"הצעיר הגיע זה עתה מאירופה ואינו מכיר את חוקי המקום".

ישנם חוקרים הטוענים שהסיום הטרגי של ממלכת ירושלים הצלבנית לא היה חייב להיות כזה. הסכסוכים הפנימיים, כמו גם המתחים שבין הצלבנים בני המקום לעמיתיהם "הטריים" מאירופה, גרמו להם לבצע שגיאות פוליטיות וצבאיות. לו הקשיבו לקולות אחרים בקרבם, ייתכן שהסיפור היה נגמר אחרת.

מינאל חרווש, לוחם מוסלמי. הגיע בגלל האהבה לקשתות, ונשאב אל העולם הצלבני

צילומים ממסע חיטין בשנים קודמות. בשטח מרגישים את השמש, הסלעים והקוצים כמו רגליך

ההקבלה בין מדינת ישראל לצלבנים פופולרית מאוד בתעמולה הפלסטינית, שאוהבת להציג את ישראל כנטע זר במרחב, כמו הצלבנים. כמותם, הם אומרים, כבשו היהודים את הארץ בשורה של ניצחונות צבאיים מזהירים, שנתמכו כלכלית ופוליטית על ידי העולם המערבי-נוצרי

בהיסטוריה המערבית, שקבע את יחסי הכוחות בין העולם המוסלמי לעולם הנוצרי למשך כמעט אלף שנים, והשלכותיו מגיעות עד לימינו אלה (ראו מסגרת משמאל).

אלא שהקרב הזה נשאר יתום, ועל אף שממש מתבקש שגורמי תיירות והסברה יאמצו אותו, אין לו אבא. בינתיים מנסים חברי המועדון לקושש להם תמיכה וחסויות, שכן ההוצאות הן עצומות - הסעות, אוכל, שכירת סוסים, כהיות מים, אוהלים ועוד - והמשתתפים מממנים את העלויות בעיקר מכיסיהם, משלמים דמי השתתפות ומשתתפים גם בהוצאות. השנה אמנם קיבלו קצת תמיכה מראש המועצה האזורית גליל תחתון, מוטי דותן, ונמצאה חוות סוסים - חוות שרמות דבורה של ניצן פלאי - שסבסדה בעבורם את דמי שכירת הסוסים, אבל עדיין מדובר באלפים רבים. "היומיים האלה עולים לנו כמו נסיעה משפחתית לחו"ל, אבל אנחנו עושים את הנסיעה הזו כארץ", אומרים ניז'ניק וגסיין. רבים מבין החברים לוקחים הלוואות כדי לקיים את המסע.

ניז'ניק מספר שהוא נוסע מדי שנה לאירוע דומה ברוסיה, שם משחורים קרב מהמאה ה-13, ובנו מודל כלכלי מוצלח: המשתתפים מוזמנים על ידי הרשות המקומית, המשתתפת חלקית בעלויות, ואילו המשחורים מצדם מחזירים גם הם לקהילה המקומית - במשך ארבעה ימים נהנים משחורי ההיסטוריה מאירוע סגור להם בלבד, ואילו ביום החמישי הם פותחים את המתחם לציבור הרחב, ומקיימים פסטיבל ימיביניימי חינם אין כסף. בארצות עשירות יותר הסבסוד הוא מלא, עם או בלי כרטיסי הטיסה.

למה בעצם שמשרד התיירות, או גורם תיירותי אחר, לא יפרוס חסותו על החבורה הנחמדה והרצינית הזאת, בדומה לנעשה במדינות אחרות במערב? שחזור כזה עשוי למשוך אליו אלפי תיירים מחו"ל, למשך תקשורת ולהוות בסיס מעניין לריאלוג מוסלמי-נוצרי-יהודי בפרספקטיבה של 800 שנים, כמו גם הודמנות פו להסברה הישראלית. יש לקוות שזה יקרה לפני יולי 2087, שנת ה-900 לקרב המקורי.

שאבד בעולם המודרני והמנוכר. זה לא מקרה שהמועדונים האלה פורחים דווקא עכשיו, בתקופה הפוסט-מודרנית, הוא אומר.

באתר של המועדון מתוארים הרברים בצורה רומנטית אפילו יותר: "אנו נתמסר לתקופה ולזמנים האלה, שבהם היצירה האינדיבידואלית עוד לא נדחקה הצדה על ידי המלאכה הקולקטיבית, כאשר לפגוע באויב באמצעות ירי מרחוק נחשב למעשה לא מכובד, כאשר נאמנות ואחריות עוד לא נרמסו לכדי מושגים ערשלאיים, כאשר למען אישה אחת סיכנו את קיומן של ממלכות שלמות, כאשר מכשפות נחשבו לכלי אסטרטגי, כאשר לכישוף היה כוח ממשי, וגן העדן האבוד היה חי ומוחשי מאי-פעם".

הזדמנות פז להסברה

אירועי Reenactment או Living History הם ז'אנר אופנתי, שהולך ומתפתח בעולם בעשרים השנים האחרונות, ונעשה פופולרי יותר ויותר. בין אירועי השחזור המפורסמים ביותר נמנים קרב ווטרלו, המתקיים בכלגיה מדי שנה בחודש יוני, עם תלבושות ועם כלי נשק כמו בתקופת נפוליאון, בקרב משתתפים כ-700 איש, חמושים בתותחים וברובים משחורים, ואלפי תיירים באים לצפות בהם. פעם בחמש שנים מתקיים אירוע גדול יותר, ואילו מגיעים כאלפיים משתתפים ועוד אלפים רבים של צופים. ב-2015 ימלאו לקרב ווטרלו 200 שנים, וצפויה תגיגה גדולה במיוחד, שגורמי התיירות בכלגיה עובדים עליה ומשווקים אותה כבר מעכשיו.

בקרב הייסטינגס, המשחזר את השתלטותו של וויליאם הכובש על אנגליה ב-1066, משתתפים כ-400 לוחמים במשך יומיים, לעיני קהל של כשלושים אלף צופים המגיעים מרחבי העולם. הקרב מתקיים מדי שנה באוקספורד (חוץ מפעמים שבהן בוטל בשל תנאי מזג אוויר); English Heritage, המפקח על ארצות המורשת הבריטית, לוקח עליו אחריות ומסייע בשיווקו.

קרני חיטין אינו נופל בחשיבותו מווטרלו או מהייסטינגס. זהו אחד הקרבות המכריעים ביותר